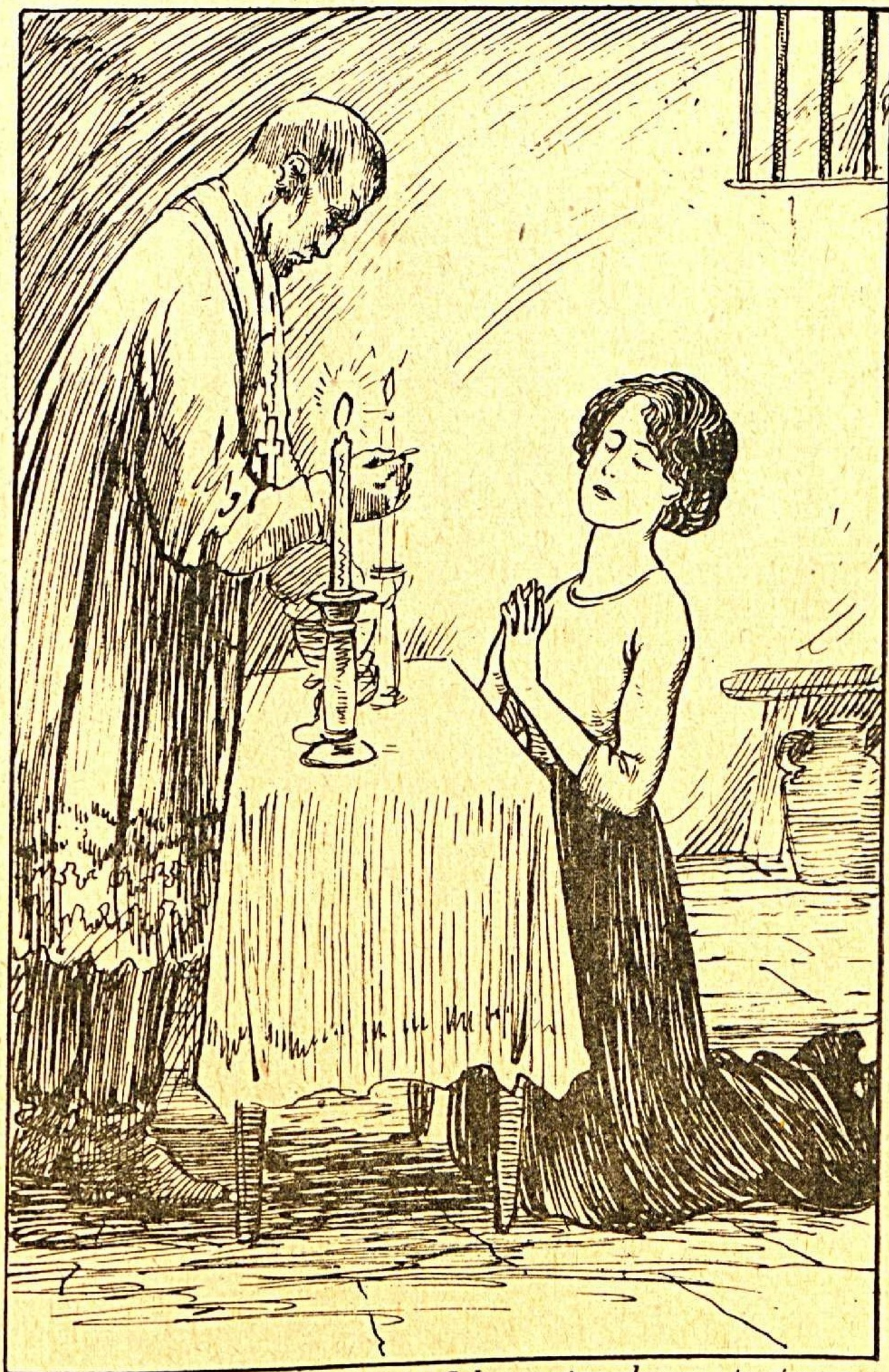

Gabrielle Petit ontvangt de laatste Sakramenten alvorens te sterven.

GABRIELLE PETIT.

land en voor mijn land. Het recht zelf verbiedt u mij te veroordeelen.

— Dat zullen we zien!

— O, gij hebt de macht, door uw bajonetten, door uw getalsterkte. En gij meent dat ik uw vonnis vrees? Ik heb mijn plicht gedaan, dood mij maar.

Ook op andere soldaten maakte die kloeke taal diepen indruk, maar Herder vooral was geroerd tot in zijn ziel.

En wat de beschuldigde over spionage in het gastvrij land had gezegd, trof hem als een geeselslag. Het was verdiend, hij erkende het.

— Waarom laat Dr. Stoeber haar zoo veel zeggen? fluisterde Petermann aan zijn oor.

— Zij heeft toch het recht te antwoorden! beet Herder hem toe. De chef keek hem woedend aan, en gaarne had hij een grof antwoord gegeven, maar de overste der wacht keek streng naar deze zijde. Men moest zwijgen.

— Als men u genade schonk, wat zoudt ge doen? vroeg de auditor.

— Als ik vrij was?

— Ja...

— Opnieuw beginnen.

— Nog spionneeren?

— Natuurlijk.

— Gij hebt dus geen berouw?

— Stel toch zulke vragen niet! Berouw, omdat ik mijn plicht gedaan heb? Fier ben ik!

— Gij hadt veel mannen in uw dienst. Wie waren zij?

— Ik heb u geweigerd daarop te antwoorden en verzoek u mij niet door zoo'n vraag te beleedigen. Ge moet nu toch al begrepen hebben, dat ik niet bereid ben een eerloosheid te bedrijven. Hier sta ik voor u en ik beken. Ik heb tegen u gewerkt. Alle verantwoordelijkheid neem ik op mij, en geen anderen naam zult gij vernemen.

— Dus, gij weigert nog?

— Dring toch niet aan.

— Ook als ik u zeg, dat gij ter dood kunt veroordeeld worden, als ge weigert ons op alles te antwoorden?

— Nuttelooze moeite, alles wat ge probeert om mij te bewegen iets te zeggen, wat, zoo 't moet, met mij in het graf zal dalen.

— Misschien geeft gij u geen rekenschap van uw misdaad.

— Een misdaad?

— Een enorme misdaad.

— Voor u misschien! Maar mijn volk zal anders oordeelen!

— Gij hebt verscheidene duizenden soldaten doen dooden, riep Stoeber met zijn gewone overdrijving.

Maar Gabrielle antwoordde:

— Ik ben gelukkig het te vernemen. Mij moet men het niet wijten als er zoovelen ontijdig sterven. België heeft den oorlog niet gewild, en verdedigt slechts zijn vrijheid. Duitschland is begonnen met onze soldaten neer te schieten. Het had hier niets te maken. Wij gaven geen reden om bij ons in te vallen.

— Genoeg, genoeg! bulderde Stoeber.

— Neen, de waarheid wilt ge niet hooren. Die inval was een enorme misdaad. Zoo oordeelt de gansche beschaafde wereld. Maar wat ik heb verricht, zal mijn nagedachtenis eeren, is het, dat gij mijn leven eischt. Maar ik heb mijn voorzorgen genomen en de dienst gaat voort, al verdwijn ik. Gij kunt ons niet overwinnen, wij blijven trouw aan ons land.

Even hing een stilte in de zaal. Zoo durven spreken en haar leven leggen als aan de voeten der rechters!

Herder had nu willen weggaan. Wroeging folterde hem verschrikkelijk. Waarom had hij haar niet gewaarschuwd?

Stoeber sprak stil met het Hof.

Gabrielle keek de officieren rustig aan.

Alleen stond ze daar, zonder anderen verdediger dan een Duitscher, die nu al gevoelde, hoe hij niets ten gunste inbrengen kon. Want die fierheid aan te toonen, verbood hem zijn militaire dwang, haar heldhaftigheid te erkennen, zou hij niet durven, omdat ze zoo heftig tegen Duitschland sprak.

De auditor fluisterde weer wat met de rechters.

— Uw misdaad kan met den dood gestraft worden, hernam hij.

— Maar gij hebt mij dit nu al zoo dikwijls gezegd. Het schrikt mij niet af.

— Toch zullen uw rechters u zeker het leven schenken, als gij ons eenige aanwijzingen geeft over uw dienst.

— Neen...

— Ik kon dan verzachtende omstandigheden pleiten. Nog eens, wilt gij spreken?

— Neen, neen, neen! klonk het krachtig.

Stoeber werd weer woedend.

— Draag dan de gevolgen van uw hardnekkig verraad! brulde hij.

— Verraad?... Plegen onze soldaten verraad, als zij u verhinderen over den IJzer te trekken!

— Zwijg!

— Ik heb mijn Koning en mijn land gediend en u bestreden... Verraad is er aan uw zijde gepleegd.

— Ge moet zwijgen. Wij zullen de getuigen hooren.

De politieofficier Goldsmith verscheen en vatte zijn onderzoek samen.

Herder beefde. O, zoo men hem toch moest oproepen...

Hij gevoelde het, dat hij den moed missen zou, de ingaving van zijn hart, van zijn geweten te volgen.

Bevend zou hij dan voor die officieren staan en door zijn woorden nog een steen gooien naar die heldhaftige vaderlandster.

Het getuigenverhoor ging snel. Gabrielle Petit bekende immers alles.

Zij alleen had hier voor de Duitschers kostbare inlichtingen kunnen geven, maar het was niet noodig haar dat nog te vragen.

Stoeber hield dan zijn rekvisitorium. Dit was zeer heftig. Het liep over de veiligheid van 't Deutsche leger, 't kostbare leven van den Duitschen soldaat, die in den rug bestookt en verraden werd, door een bende uit 't volk, dat verplicht was zich van oorlogszaken te onthouden.

Gabrielle Petit was een der gevaarlijkste spionnen, die men ooit ontmoet had. Haar verslagen gaven de geheimste inlichtingen over militaire aangelegenheden en troepenbewegingen. Zij had den dood van veel Duitschers verwekt. Zij wist, dat ze misdeed. De waarschuwingen waren zeer talrijk geweest en men had strenge straffen als voorbeeld gesteld.

Toch bedreef ze spionage. En hoe was haar houding? Geen spoor van berouw. Hier paste haar deemoedigheid. Maar ze beleedigde Duitschland, zijn keizer en leger, en het gerecht. Ze beroemde zich op haar misdaad. Ze weigerde de minste opheldering over haar dienst te verschaffen. Ze volhardde in haar boosheid. Ze had verklaard, dat ze opnieuw zou beginnen, als ze vrij was.

De auditor erkende haar oprechtheid en vaderlandsliefde niet, zweeg over haar hoogen moed, haar verantwoordelijk gevoel, haar edele offervaardigheid.

Integendeel, dat alles was voor hem verraad. Men moest de spionage met wortel en tak uitroeien. Geen medelijden. Zachtheid hielp niet. De legerleiding zou ongerust worden. De Deutsche soldaat moest

het gevoel hebben, dat achter hem voor zijn veiligheid werd gezorgd. Wat zou er gebeuren, moest men het verraad laten voortwoekeren?

Dit proces bewees tot wat de spionnen in staat waren. En de beschuldigde snoefde er op, dat ze haar voorzorgen genomen had en de dienst voortging. Ze weigerde dien dienst te helpen stilleggen.

Welnu, dan moest ze ook maar de kastijding voor de anderen dragen. Haar lot diende de anderen af te schrikken.

Dezen hielden zich schuil, meenend zeker, dat het gerecht jegens een vrouw goedertierend zou zijn.

Ja, als een vrouw dan ook vrouwelijk blijft. Maar hier stond men tegenover een vrouw, die listiger, sluer en brutaler was dan men ooit een man voor de rechtbank had gekend.

Goedertierendheid zou een misdaad zijn jegens het eigen leger.

Het lot van Miss Cavell had haar een waarschuwing moeten zijn.

Zij deed meer dan Miss Cavell. Zij bedreef de spionage op afschuwelijke wijze.

Aldus sprak de auditor, die zich opwond. Hij maakte geweldige gebaren, zwaaide met de armen, had het over Deutsche trouw, over soldaten-heldenmoed, over het volk, dat vertrouwde, hoe zijn zonen beschermd zouden worden tegen een dolk, die van achter trof.

De Deutsche soldaat moest weten, dat hij alleen naar voren had te staren en 't gerecht het zwaard getrokken had, om hem van achter te beschermen.

En de auditor stelde zijn eisch: hier kon geen andere straf toegediend worden dan de dood!

Zwaar viel dat woord: «Todestrafe».

Herder huiverde. Wat hij zoo gevreesd had, het gebeurde nu... Duitschland eischte het bloed van dit meisje, dit kind, dat zoo trouw haar land had gediend, slechts luisterend naar de stem van den plicht.

Het rekvisitorium was in 't Duitsch gehouden. Gabrielle had er niet naar geluisterd.

Men deelde haar den eisch mee.

Rustig stond ze op.

— Leve de Koning! Leve het leger! Leve België! riep ze met vaste stem.

Ze werd weggevoerd. Het vonnis zou later geveld worden.

Ze moest terug naar de gevangenis en wachten.

Ze was kalm. Ze hield zich natuurlijk. O, als het visioen waarheid werd, ze was bereid... Ze zou den dood beschouwen als een offer, dat God van haar vroeg.

Voor een Christen was 't sterven slechts een overgang van dit moeilijk leven naar 't eeuwige.

Het gevoel haar plicht volbracht te hebben en haar rotsvast geloof steunden haar.

* * *

Herder was buiten. Hij ademde diep.

Petermann klopte hem op den rug.

— De doodstraf, hé? zei hij, als zich verlustigend in den eisch. De auditor was goed. Maar, wat ziet gij bleek! Jammer, dat ge niet opgeroepen werd als getuige. Ge zoudt een gelukwensch gekregen hebben.

Diederich antwoordde niet.

— Maar nu moeten wij eens spreken, hernam Petermann, nijdig over dit stilzwijgen. Gij schijnt mij ongeschikt voor het werk.

— Ja, ik ben ongeschikt!

— Wat?

— Gij hoort het. Ik wil niet meer van uw politie zijn, maar als soldaat strijden. Onmiddellijk vraag ik naar het front te mogen gaan.

— Gij meent mij door die woorden te overbluffen.

— Ik meen het.

— Och kom...

— Bij den hemel, gij zult zien, dat ik het meen.

— Herder, kom tot bezinning. Werp uw voordeelen niet weg.

— Voordeelen! Mijn plaats is aan 't front.

— Gij zijt onder den invloed van deze zaak. Ik moet dat kunnen begrijpen. Gij behoort niet tot de politie...

— Spreek niet verder... Ik ga naar 't front.

En Herder liet den verbluften man staan en liep naar zijn kamer.

— Haar bloed komt ook over u! zoo schreeuwde zijn geweten hem toe.

O, wat een ellendig gevoel had hij en hoe folterde hem de wroeging.

Wat was die rechtbank klein en Stoeber en heel het militair vertoon — en dat meisje groot!

Hier ontmoette hij allerlei kerels bij politie en in bureelen, die den mond vol hadden van 't vaderland, maar alles deden, om van 't front weg te blijven, teneinde den dood voor het vaderland te ontloopen.

En zij, die daar verlaten voor de rechters stond; zij, die geen ver-

dediger had, want de advokaat had niets durven weerleggen; zij beantwoordde den eisch van « Todestrafe » met: « Leve de Koning! Leve het leger! Leve België! »

En men zou haar bloed nemen, dat heldenbloed.

Herder schreef zijn brief, om naar 't front te gaan.

Hij walgde van de geheime politie. En inderdaad, het was om te walgen, in alle steden van bezet België en Frankrijk.

O, welke kerels hadden hier het lot van burgers in handen en eischten den dood of volvoerden een vonnis.

Zoo schrijft Heinrich Wandt in zijn « Etappenleven te Gent » over zekeren luitenant Willem Wendling (1):

« Wendling kreeg het bij kommandant von Wick gedaan, dat de onderofficieren en manschappen der Kommandantur verplicht zouden worden, iederen Zon- en feestdag door een gehelmd officier naar de kerk geleid te worden. De soldatendiensten werden gehouden, voor de protestanten in de halle van het Feestpaleis en voor de katholieken in de St. Pieterskerk.

Wendling zelf woonde deze diensten bij met den grootsten ijver. Fier als een pauw marcheerde hij aan het hoofd der kerkgangers, alsof het met vliegende vaan en roerende trom naar den grootsten slag der wereldgeschiedenis ging. Hij vergat nooit zich in de kerk op den voorgrond te stellen, ten einde zijne godvruchtigheid door de machtige afgoden der Etappen-Kommandantur Gent te kunnen laten bewonderen. Hij deed zoo deemoedig, sloeg als op bevel de oogen neer en bad zoo luid, dat men moeite had in hem een huichelaar te zien. Nu en dan zuchtte hij zeer duidelijk: « God zij met ons », ellendige huichelaar, die hij was.

Daar zijn heldenmoed, evenals deze der meeste andere Etappen-officieren niet op het front beproefd werd, deed hij zijn best om op een andere wijze het IJzeren Kruis te verdienen. Hij waakte op de Paraden, die ter gelegenheid van den feestdag des Keizers op het St-Pietersplein gehouden werden.

Hij was ook de held, die zich met majoor Hain altijd even bereidwillig aanbood om de fusilladen te doen, waarvoor bijna alle andere officieren, die nog een greintje karakter en gevoel in het lijf hadden, zoo bevreesd waren. Wendling oefende zelf het peloton, dat het doodsoor-

(1) « Etappenleven te Gent ». Vertaling. — Uitgave Janssens, Ledeberg.

deel der Belgische patriotten op de stadsschietbaan der Godshuizenlaan moest voltrekken. Den avond vóór deze fusilladen deed hij zeer gewichtig. Hij dikteerde den machienschrijver de bevelen aan de stad, aan de genezingsafdeeling, en het begrafenis-kommando. Hij beval hun op het Westerkerkhof een lijkwagen en een kist gereed te houden en een graf te delven. Wanneer er verscheidene personen ineens moesten doodgeschoten worden, werd het aantal kisten en lijkwagens verhoogd. Na dezen zwaren arbeid begaf Wendling zich naar het Kasino, om daar tot middernacht wijn te drinken en likeuren te slurpen. 's Anderdaags in den vroegen morgen hadden zooveel Belgen, mannen of vrouwen, de zonne voor de laatste maal zien opgaan en nu mocht de luitenant nog eens zijn heldenmoed toonen.

Luitenant Wendling spekuleerde. Zijn diensten en zijn heldenmoed werden beloond. Hij kreeg de eene onderscheiding na de andere en pronkte op den duur met een heele verzameling gekleurde bandjes op zijn borst. »

« Luitenant Prosch was inspekteur der Gentsche gevangenis. Hij is dus verantwoordelijk voor de vreeselijke toestanden, die daar tijdens den oorlog heerschten. Belgen, die daar vastgezet werden in voor-arrest, moesten er verschrikkelijke uren doorstaan. Men hitste politiehonden tegen hen op, en sloeg de arme gevangenen met gummi-stokken om ze te doen bekennen.

De cellen waren altijd zoodanig overvol, dat er soms 15 tot 20 menschen in een hok opeengeperst zaten, en dat duurde zoolang, totdat een pestreuk luitenant Prosch zelf deed opschrikken. Er werd geen onderscheid gemaakt; de meest onbeschaamde straatdeerne werd met de deftige burgervrouw, die de grenzen der Kommandantur overschreden, of levensmiddelen voor een ziek familielid, zooals boter, eieren of melk, gesmokkeld had, tesamen op één en dezelfde brits te slapen gelegd. Dat gebeurde ook met 13 en 14-jarige meisjes uit de beste Gentsche families, die de Brabançonne gezongen hadden of de misdaad begingen, de arme Russische, Fransche of Italiaansche krijgsgevangenen een stuk brood toe te steken bij hun doortocht te Gent. Luitenant Prosch kende geen medelijden, zelfs niet als de vertwijfelde ouders genade voor hun kind kwamen afsmeeken. » (1)

Maar genoeg! Van alle steden kan men 't zelfde getuigen...

Voor kerels met dergelijke mentaliteit, werden de eerlijksten onder onze landgenooten gedaagd.

Zulke mentaliteit had nu Gabrielle Petit voor een gerecht gebracht, dat de doodstraf tegen haar eischte.

* * *

Eenige dagen verliepen.
Gabrielle behield haar kalmte.

't Was nog niet zeker of de rechters het door Stoeber geëischte vonnis vellen zouden.

Het was voor de gevangenen een foltering, op het antwoord te wachten in hun enge cel.

Maar bij Gabrielle zag men geen spanning. Ze was bereid tot het groote offer.

Ze werd gehaald. In een bureel stond ze tegenover Stoeber. De auditor kwam de uitspraak melden. Hij las het vonnis voor.

(1) Zelfde werk.

Het was de dood...

Gabrielle hield zich goed. Hij, die haar leven geëischt had en nu bogen kon op zijn sukses, mocht geen vrees bij haar zien.

Zij had nog tijd om genade te vragen. Een vrouw had meer kans om die te verkrijgen dan een man. Zoo sprak men tot haar.

— Genade aan den keizer vragen... Nooit!

Men betoogde, dat velen om strafvermindering vroegen.

— Nooit! herhaalde ze.

In haar cel schreef ze op de achterzijde van haar kruisbeeld: « Ik weiger een verzoek om genade in te zenden, teneinde den vijand te toonen, dat ik mij niet om hem bekommer ».

Zij vroeg naar haar zuster Hélène. Ze zou haar laatste beschikkingen nemen.

XXXII.

't Was een drukke tijd voor de politie.

Op een der laatste dagen van het jaar had men Freyling en zijn medewerkers gevonnist.

Joseph Freyling was een bureeloverste op het Ministerie van Oorlog. Hij leed aan de tering en zijn kwaal was ver gevorderd. Hij vereenigde zich met Poleunis en Dekeyzer, beiden boy-scouts, de eerste bankbediende en de ander handelsreiziger; verder behoorde tot het verbond zekere juffrouw Z... Ze besloten jonge lieden naar het front te helpen.

Zij werden ontdekt.

Mejuffer Z... bezweek voor al de strikvragen van het onderzoek. Ze noemde namen.

Zoo had ze haar biechtvader, pastoor Vermeulen, over haar werk gesproken en deze ried haar aan er mee voort te gaan.

De auditor riep toen nijdig uit:

— Als gij een misdaad gaat biechten, zet die pastoor u in de kerk zelve nog tot een misdaad aan!

Voor het land werken gold dus bij de Duitschers als een misdaad.

Dekeyzer verklaarde, dat Freyling de stichter was van den bond.

Hij, Dekeyzer zelf, had zestien of zeventien jongelingen over de grens gebracht. Freyling had hem een decoratie en een betrekking na den oorlog beloofd.

— Maar gij wist toch, dat het strafbaar was? vroeg de auditor.

— Ja, maar op het geheel aantal vrijwilligers, die naar het front vertrokken zijn, acht ik er 16 of 17 weinig.

— Gij hebt de veroordeeling van Baucq voor rekruteering gelezen.

— Zoodra ik het geweten heb, hield ik op.

— Beter zoudt gij nooit begonnen zijn.

— Zeker.

Poleunis verklaarde, dat hij jonge lieden naar de grens bracht.

Ook de zuster van minister Renkin was in dit proces gemengd. Zij was vijftig jaar.

Ze verklaarde aan mejuffer Z... den naam te hebben gegeven van een jongeling, die naar het front wilde.

— X... heeft gezegd, dat hij den naam van drie jonge lieden heeft gegeven en gij hem verklaard hebt, dat ge veel vrijwilligers kondt rekruteeren en dat ge vertrouwde briefdragers en gidsen kendet.

— Dat is niet juist!

X... werd met mejuffer Renkin gekonfronteerd.

— Ik houd mijn verklaring staande, zei hij.

— Gij zijt een schurk en een leugenaar! riep mejuffer Renkin hem toe.

X... zei dan, dat mejuffer Renkin wellicht gesnoefd had. De drie jongelingen waren niet vertrokken. Mejuffer Renkin zou hun namen aan mejuffer Z... overgeven, maar deed het niet.

Hier verscheen ook Potocky, een verklikker, die zich voor een Rus uitgaf, die naar het front wilde en zoo in betrekking kwam met Belgen, welke hij verried.

De auditor was zeer streng tegen Freyling, dien hij den opvolger van Baucq noemde en den vertrouwde van den Belgischen minister van Oorlog.

Hij verweet mejuffer Z... dat deze tegen de Duitschers werkte, ofschoon ze haar niets misdaan hadden.

Aan Dekeyzer verweet hij, dat deze bij zijn verloofde bleef en anderen naar het front stuurde.

Er waren Belgische verdedigers. Mr. Braffort pleitte voor Freyling. Tegen dezen was de doodstraf geëischt.

Freyling was zoo ziek, dat hij niet meer kon rechtstaan.

— Ik zal zonder vrees sterven, zei hij, en weinig kan het mij schelen of het onder de kogels van den vijand zal zijn of door mijn ziekte. Maar op dit oogenblik, nu de dood op mij loert, en een mensch niet liegt, verklaar ik, dat ik nooit chef eener organisatie was, verklaar ik.

dat deze organisatie nooit bestaan heeft, want om ze te vestigen, verwachtte ik een antwoord van mijn minister, dat nooit gekomen is.

En Freyling's organisatie had nooit bestaan, zooals hij zich die gedroomd had.

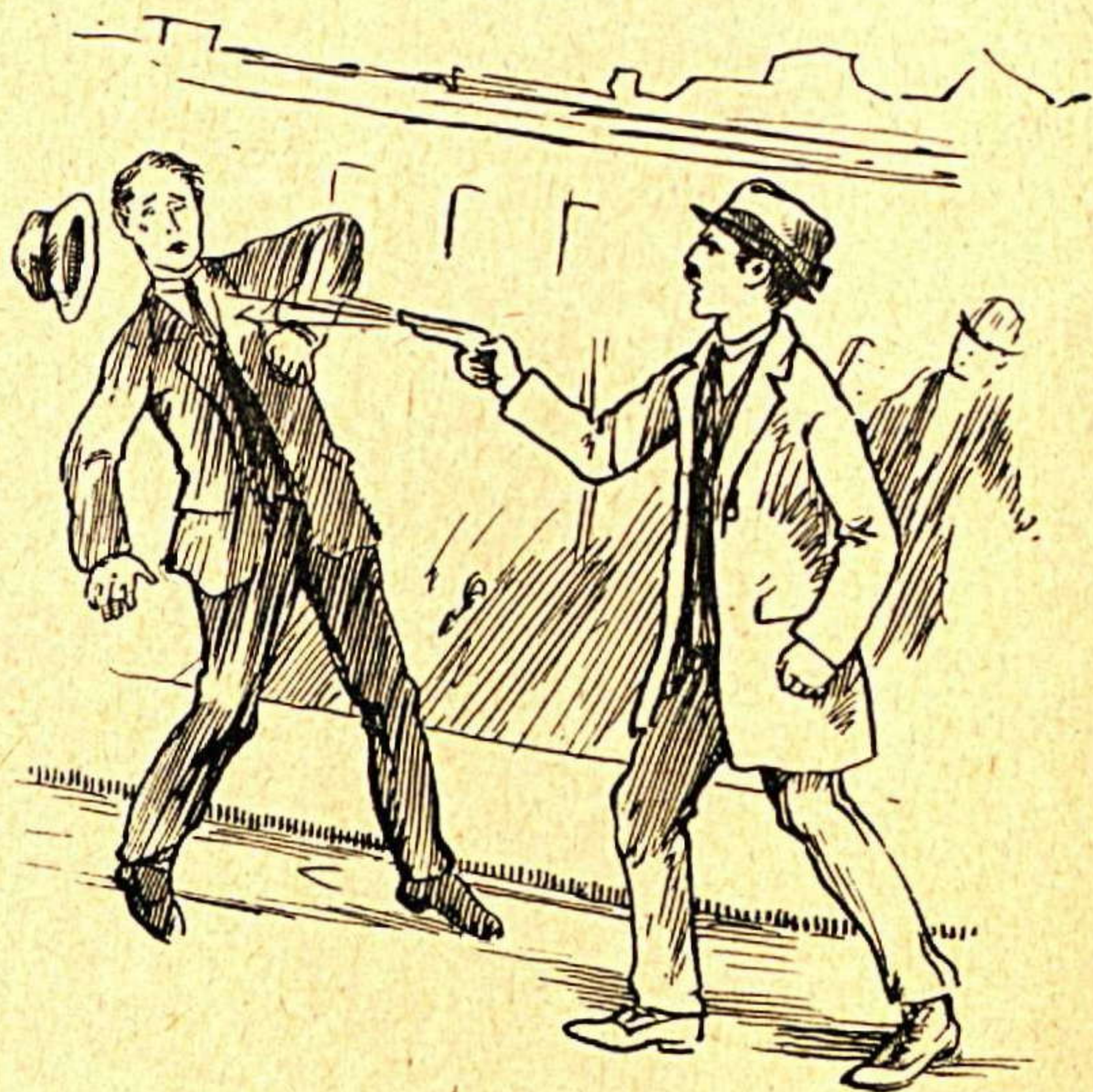
Ditmaal toonde het Duitsche gerecht zich milder. Wel werd Freyling ter dood veroordeeld, maar de terechtstelling werd uitgesteld, gezien den slechten gezondheidstoestand van den veroordeelde.

Dit gaf aanleiding tot een misverstand bij de Belgische bevolking. Deze meende inderdaad dat de Duitschers het monsterachtig voorneemen hadden opgevat eerst hun slachtoffer te laten herstellen, om hem dan te kunnen neervellen.

Het bleek echter weldra dat het vonnis veranderd was. Ten slotte werd Freyling onder borgtocht vrijgelaten en liet men hem naar een sanatorium gaan.

Dekeyzer en Poleunis kregen levenslange gevangenisstraf en mejuffer Renkin zes maand.

't Was omstreeks dezen tijd, dat Louis Bril den verrader Neels de Rhode neerschoot in de Antanstraat te Schaarbeek.

Den 8ⁿ Februari werd Bril ter dood veroordeeld. Hij stierf moedig. Het roode plakkaat hing langen tijd op de muren van Brussel, en de voorbijgangers groetten het als een hulde aan den veroordeelde.

Zoo was de tijd, waarin Gabrielle Petit gevonnist werd, alleen, zonder bijstand.

* * *

't Was wachten nu...

Hélène Petit, de zuster van Gabrielle, kreeg verlof de gevangene te bezoeken.

't Was een treffende ontmoeting, waarbij de ter dood veroordeelde veel kalmer was dan de bezoeker.

Hélène smeekte Gabrielle toch een genadevraag te onderteekenen.

— Neen, ik kan niet, zei de gevangene.

— Maar waarom niet?

— Ik mag niet... Als ik genade vraag, erken ik schuld.

— Wat geeft dat tegenover hen? De Belgen weten, wat gij gedaan hebt.

— Als ik genade vraag, geef ik toe, begin ik toe te geven, en dan eischen zij, dat ik anderen verraad. Dat doe ik natuurlijk niet. Ik sta hier voor den vijand... Zie, om mezelf moed te geven, heb ik het daar in den muur gekrast.

Ze wees naar een inschrift.

En de zuster las: « Hier ben ik voor den vijand en tegen den vijand verweer ik mij. Het is mijn recht en zelfs mijn plicht hem op een dwaalspoor te brengen » (1).

— Zoo is het, hernam Gabrielle en ik moet mij daarnaar gedragen. Ik heb nog altijd een zware verantwoordelijkheid.

— Maar een genadevraag...

— Luister! Zij dooden mij nog niet.

— O, spreek mij niet van den dood.

— Die jaagt mij geen schrik aan. Weet gij welke heilige woorden ik overdenk? Deze: « De grootste liefde is het, zijn leven af te leggen voor anderen! » En als men dat van mij eischt, welnu, ik ben bereid.

— O, ik kan er niet aan denken.

— Maar men spaart mij nog. En waarom? Omdat Goldsmidt nog altijd hoopt, dat ik spreken zal.

(1) Het oorspronkelijk opschrift was in het Fransch, in cel 37.

— Spreken?

— Dat ik anderen zal verraden. Men heeft al zooveel onschuldigen aangehouden. Men heeft mij namen genoemd van medewerkers. De Duitschers verdenken hen, doch hebben geen bewijzen. Goldsmidt zegt dan, dat de aangehouden zelf bekend hebben. Hij liegt, om mij te doen spreken. Doch ik zwijg. Zij beloven me een kleine straf als ik mijn helpers verraden wil. Ik laat mij niet omkoopen, ook niet door mijn leven. Begrijpt ge nu waarom ik, afgezien van mijn fierheid, geen genadevraag indienen wil? Maar ze zijn bereid mij genade te verleen.

— Gaby, ik lees hier nog een ander opschrift...

— O, ja: « De nederigste der gasten en de onstandvastigste der gasten is het geluk ».

— Gij zijt dus ongelukkig?

Even zweeg de veroordeelde.

— O, mijn zuster, zei ze dan, daar staat nog wat anders: « De volstrekte eenzaamheid is een vreeselijke foltering ». O, ik heb sommige oogenblikken gekend. Wie zal er zich over verwonderen? Een cel is zoo eng. Maar dan kwam weer de voldoening van het plichtsgevoel. Waarom zou de dood mij afschrikken? Mijn leven is kort geweest. Helaas, heb ik er niet al de bitterheid van geproefd, evenals gij? Moeder stierf vroeg. Hebben wij nog een vader, een broeder? Moesten wij niet hard werken voor ons brood? Waarlijk, de dood schrikt mij niet af... 't Is de overgang tot de zaligheid. In dezen kerker heb ik veel geleden...

— O, Gaby...

— Lees daar. Ik verberg het niet.

En Gabrielle wees nog een opschrift aan: « Niemand zal ooit al mijn lijden kunnen begrijpen ».

— Sterven...

— Sterven, ja, Hélène! Wat is sterven, als gij een hemelsche stem hoort, die u roept? Sterven voor het recht, voor een ideaal. Uw leven geven als een offer. Ik ben bereid en God zal mij in de laatste stonden, misschien de moeilijkste, bijstaan. En dan...

Gabrielle sloeg de oogen opwaarts. Een heerlijke glans lag over haar gelaat.

Zoo sprak ze.

Hélène weende...

Toen kwam de bewaker zeggen, dat de tijd voor het bezoek voorbij was.

De zusters omhelsden elkander innig...

— O, zal ik u nog wederzien?

— Ja... Is het niet hier beneden, dan daar boven.

En de veroordeelde wees opwaarts. Ze glimlachte naar haar zuster. Toen Hélène heen was, knielde Gabrielle neer en ze bad voor Hélène, dat ook deze kracht zou verkrijgen, om het offer te aanvaarden. Er werd geklopt. Een Duitsch aalmoezenier wenschte Gabrielle te spreken.

— Neen, zei het meisje.

— Maar ik zal u troosten, verzekerde de geestelijke. Ik kom als vriend...

— Een Belgisch priester zal mij als een afgezant zijn van God, maar gij kunt mij niet troosten. Hoe wilt gij van liefde spreken, als gij niet protesteert tegen het onrecht ons land aangedaan? Ik wil u niet ontvangen...

— Maar ik wil u ook spreken over uw vonnis.

— Ik ken het vonnis.

— Misschien zullen wij het kunnen veranderen. Ik zal de vraag om genade steunen.

— Genade... Ik heb er toch geen gevraagd?

— Maar gij moet die vragen.

— Nooit! Ga heen, mijnheer, wij kunnen niet langer spreken. En Gabrielle wendde zich af.

* * *

Nog iemand voelde diep met Gabrielle Petit mee. Het was mejuffer Segard, haar meter.

Deze ook wenschte vurig dat Gabrielle een verzoek om genade zou inzenden. Van Hélène vernam ze nu, dat Gabrielle hardnekkig weigerde.

Zij richtte zich dan tot den aalmoezenier.

Deze kloeg, dat de gevangene hem zelfs niet wilde ontvangen.

— Breng haar dit beeldje van den H. Jozef! drong de meter aan.

Zeg, dat ik het haar zend. Dan zult ge met haar kunnen spreken.

En de aalmoezenier bracht het beeldje.

— O, dat is goed, zei Gabrielle. De H. Jozef is de patroon van België, van ons lande. Dank mijn meter er voor.

— Maar nu zoudt gij haar ook een genoeg moeten doen.

— Zeer gaarne...

— Een verzoek tot genade indienen...

— Weer die genade ! Neen, dat doe ik niet.

— O, waarom weigert gij toch ? Men zal u het leven schenken, maar het minste, dat ge zoudt moeten doen, is toch wel, het te vragen.

— Ik heb niets misdaan...

— Geen misdaad in den gewonen zin, neen. Maar er zijn oorlogswetten...

— Die moet ik niet erkennen.

— Toch wel...

— Tegen alle recht in zijn de Duitschers hier meester. Uw krijgsraad had het recht niet mij te veroordeelen. Dat heb ik openlijk verklaard. En als ik nu genade vraag, dan erken ik dat gezag... Nooit, mijnheer !

— Trek het toch niet zoo ver !

— O, het is bij mij alles ernst. Ik weet, waarom ik mijn land diende... Genade vragen, en dan alles vertellen, verraad plegen. Zie daar staat het geschreven, dat ik ook hier tegenover den vijand sta en hem strijd moet leveren. En ik geef mij niet over !

— Sterven...

— Zult gij mij bevreesd maken voor het sterven, gij, een priester ? Maar het sterven is tot God gaan en als Hij mij nu roepen wil, ik ben volkomen bereid.

De aalmoezenier zag wel in, dat hij Gabrielle niet overhalen kon, om genade te vragen.

Mejuffer Segard en Hélène zonden dan het verzoek in. Zij smeekten om het leven der geliefde.

Maar dat verzoek zou zwak zijn. De veroordeelde zelve weigerde het te teekenen en krenkte daardoor nog eens den trots van militaristen, die zulk een hoog gevoel als van mejuffer Petit niet konden waardeeren.

Toch hoopten Hélène en de meter.

't Was wachten nu...

En Gabrielle leefde als voor het executie-peloton. Elken avond kon men haar komen aanzeggen, dat zij morgen sterven zou.

Elke nacht kon de laatste zijn.

Rustig borduurde ze toch, of ze bad.

O, als 't moest, was ze bereid.

XXXIII.

Gabrielle Petit kreeg een aanwijzing, dat de Duitschers haar niet het leven zouden schenken.

JAN VERBEKE

GABRIELLE PETIT

ONZE NATIONALE HELDIN

UITGAVE VAN L. OPDEBEEK — ANTWERPEN